

যায়বাহাদিন

চাৰিতে বিনা খৰচে ইন্টাৰনেট পরিধি শিগগিরই বাড়ছে

বিশ্ববিদ্যালয় সংবাদদাতা

অৱবিহীন ইন্টাৰনেট প্ৰযুক্তি ওয়াই-ফাই এৰ হাট স্পষ্ট স্থাপন কৰা হয়েছে ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ের ছাত্র-শিক্ষক কেন্দ্রে (টিএসসি)। শিগগিরই আরো তিনিটি অ্যাণ্টেনা বসানো হবে। ফলে এ বিনা খৰচে ইন্টাৰনেট সংযোগ সুবিধা ছড়িয়ে পড়বে বিশ্ববিদ্যালয়ের কেন্দ্ৰীয় গ্ৰন্থাগার, মল চত্বৰ, কাৰ্জন হল, শামসুন্নাহৰ হলের আশপাশে। বিশ্ববিদ্যালয়ের তথ্য ও প্ৰযুক্তি ইনস্টিটিউটৰ (আইআইটি) তত্ত্বাবধানে ৩০ এপ্ৰিল পৰীক্ষামূলকভাবে টিএসসিতে একটি অ্যাণ্টেনা বসানো হয়। প্ৰাথমিকভাবে টিএসসিৰ সবুজ চত্বৰ, সাজু স্মৃতি ভাস্কৰ্য, যোপাৰ্জিত স্মাৰীনতা ভাস্কৰ্য ও সড়কছীপেৰ একাংশে পাওমা যাচ্ছে বিনা খৰচে ইন্টাৰনেট সংযোগ। টিএসসি এলাকাৰ ইন্টাৰনেটৰ গতি এখন প্ৰতি সেকেণ্ডে ১০০ কিলোবাইট। আরো তিনিটি অ্যাণ্টেনা বসানো হলে এৰ আওতা আরো বাড়বে।

শিক্ষাবিদদের অভিমত প্ৰাচ্যৰ অক্সফোর্ড হিসেবে পৰিচিত ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়সহ অন্যান্য পাবলিক বিশ্ববিদ্যালয়গুলো তথ্য প্ৰযুক্তিতে অনেক পিছিয়ে আছে। ফলস্বৰূপ বিশ্ববিদ্যালয় ক্যাংকিংয়ে আছে আন্তে পিছিয়ে পড়ছে দেশেৰ বিশ্ববিদ্যালয়গুলো। এ পতন ৰোধে বিশ্ববিদ্যালয়সহ পুরো শিক্ষাসনে তথ্য প্ৰযুক্তি ছড়িয়ে দেয়া প্ৰয়োজন বলে মনে কৰেন তারা।

জানা যায়, ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়সহ অন্যান্য পাবলিক বিশ্ববিদ্যালয়ে তথ্য প্ৰযুক্তি বিস্তাৰে মূল অন্তরায় মূলত মূল্যে ইন্টাৰনেট ব্যৱহাৰেৰ সুযোগ না থাকা। এসব পাবলিক বিশ্ববিদ্যালয়ে কোনো

নীতিমালা ছাড়াই বিভিন্ন ইন্টাৰনেট প্ৰোভাইডাৰ সেৱা দিচ্ছে। বিনিময়ে তারা অনেক বেশি অৰ্থ দাবি কৰে। ফলে তথ্য প্ৰযুক্তি খুব বেশি বিস্তাৰ লাভ কৰছে না পাবলিক বিশ্ববিদ্যালয়ে। এ অবস্থায় ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয় কর্তৃপক্ষ পৰীক্ষামূলকভাবে সীমিত পৰিসৰে ১০০ মিটাৰ ব্যাসাৰ্ধ নিয়ে টিএসসিতে স্থাপন কৰেছে ওয়াই-ফাই প্ৰযুক্তি। বিনা খৰচে ইন্টাৰনেট ব্যৱহাৰে এ সুযোগ কাজে লগিয়ে ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়ে শিক্ষার্থীরা তাদের সৰ্বমুঠ বাড়াতে সক্ষম হবেন বলে আশা কৰেছেন বিশ্ববিদ্যালয় কর্তৃপক্ষ।

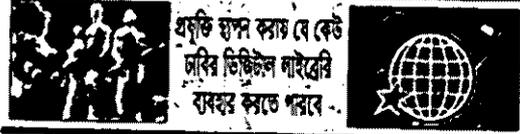
জানা যায়, বিশ্ববিদ্যালয়েৰ মূল সার্ভাৰ

দেশে এখনো সুনিৰ্দিষ্টভাবে সাইবাৰ জাইম সংজ্ঞায়িত হয়নি। ফলে গড়ে ওঠেনি কোনো সাইবাৰ ল'। এৰ সুযোগ নিয়ে সাইবাৰ জাইম কৰে পাৰ পাওয়ার সম্ভাৱনা রয়েছে। ওয়াই-ফাইয়েৰ সুযোগ নিয়ে দেশেৰ নিরাপত্তা ব্যৱস্থায় হুমকি প্ৰদৰ্শন কৰতে পাৰে যে কেউ। বিশেষত দেশে যখন জসিসহ নানা সন্ত্রাসী সংগঠনেৰ থাৰা বিস্তাৰ কৰেছে।

সাধাৰণত এক কম্পিউটাৰ বা ল্যাপটপ থেকে অন্য কম্পিউটাৰ বা ল্যাপটপে কোনো মেইল বা হুমকিস্বৰূপ অন্য কিছু পাঠালে কম্পিউটাৰ ফৰেনসিক ডিভিশন তা সহজেই শনাক্ত কৰতে

পাৰে। একেতে তারা সার্ভাৰেৰ আইডি-ডোমেইন নেম সিস্টেম (ডিএনএস) ও কম্পিউটাৰ বা ল্যাপটপেৰ আইডি-ম্যাক নায়াৰ বেৰ কৰাৰ মাধ্যমে অপৰাধীকে শনাক্ত কৰে। কিন্তু কেউ যদি ওয়াই-ফাই এলাকা থেকে এ ধৰনেৰ নিরাপত্তা বিয় সৃষ্টি কৰতে ডেস্কটপ বা ল্যাপটপ ব্যৱহাৰ কৰে তৰে কম্পিউটাৰ ফৰেনসিক ডিভিশনেৰ পক্ষে অপৰাধী শনাক্ত কৰা বেশ কঠিন হয়ে নাড়াতে পাৰে। কেবল দায় বৰ্তাবে সংশ্লিষ্ট সার্ভাৰেৰ ওপৰ। অৰ্থাৎ টিএসসিতে বসে কেউ যদি দেশ-বিদেশেৰ প্ৰথিতযশা কাউকে যদি হুমকি দিয়ে ল্যাপটপ বা কম্পিউটাৰ ফেলে দেয় তৰে তাৰ দায় বৰ্তাবে ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয় কর্তৃপক্ষেৰ ওপৰ। আসল অপৰাধী পাৰ পেয়ে যেতে পাৰে।

তবে টিএসসিতে ওয়াই-ফাই প্ৰযুক্তি স্থাপন কৰাৰ যে কেউ ঢাকা বিশ্ববিদ্যালয়েৰ ডিজিটাল লাইব্ৰেৰী ব্যৱহাৰ কৰতে পাৰবে। জানা যায়, চাৰি ডিজিটাল লাইব্ৰেৰিতে ২০ হাজাৰ জাৰ্নাল রয়েছে।

(আইআইটি নিয়ন্ত্ৰিত) ৩০ এমবিপিএস যা বাডেৰ বেলা প্ৰায় পুরোচাই খালি পড়ে থাকে। যদি হলগুলোতে ওয়াই-ফাই সংযোগ দেয়া যায় তৰে ছাত্রছাত্রীরা এটা ব্যৱহাৰ কৰে উপকৃত হবে। সে কাৰণে শিক্ষক ও শিক্ষার্থীদেৰ কাছ থেকে দাবি উঠছে পুরো বিশ্ববিদ্যালয়কে ওয়াই-ফাই আওতাধীনে নিয়ে আসাৰ।

পক্ষিণেৰ জানালা খুললে যেমন বিতুৰ বাতাসেৰ সসে সামান্য মাত্ৰায় ধুলোবালি আসাৰ সম্ভাৱনা যেমন থাকে তেমনি ওয়াই-ফাই প্ৰযুক্তি নিয়েও অল্প মাত্ৰায় কিছু আশঙ্কাৰ কথা প্ৰকাশ কৰেছেন দেশেৰ প্ৰযুক্তিবিদরা।